

سرمقاله

آب و آمایش سرزمین

ادامه از صفحه ۱

... که ریشه این گونه مشکلات در کجاست؟ یا نگاه اولیه می توان علت را در نحوه حکمرانی اقتصادی، کاهش سرمایه اجتماعی، عدم وجود رویکردها و استراتژی های توافق شده، نداشتن نظریه توسعه برای کشور، کم توجهی به محیط زیست و ضعف جامع تگری و رویکرد آمایشی جستجو کرد.

در کنار ساختارهای قانونی، سیاسی، تشکیلاتی و عرفی، اهداف و برنامه ها می تواند در وجود آوردن یا حل مشکلات پیچیده، نقش بسزایی داشته باشد. رویکرد آمایشی یکی از بهترین شیوه های برنامه ریزی در ساختارهای نیازمند به برنامه ریزی فراگیر، همه جانبه و سیستمی است. در این رویکرد، ارزیابی نظام مند عوامل طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در پهنه سرزمین برای پایدارترین آرایش از سه مولفه جمعیت، سرمایه، منابع طبیعی و محیطی صورت می گیرد. آمایش سرزمین در واقع تنظیم رابطه بین انسان، فضا و فعالیت به منظور بهره برداری منطقی از تمام امکانات موجود برای بهبود وضعیت مادی و معنوی اجتماع است.

اولین مشکلی که در روند توسعه در کشور وجود داشته و هنوز هم وجود دارد، یکسان پنداشتن نمودهای عمدتاً فیزیکی توسعه با فرآیند توسعه است. تصور می شد که اگر مجتمع های عظیم صنعتی، کشت و صنعت های بزرگ و سد های بزرگ احداث شود، توسعه به وجود می آید. در حالی که مهم ترین ویژگی فرآیند توسعه این است که همه امکانات و ظرفیت های تولیدی و سرمایه گذاری ها باید زاینده و پایدار باشد. اگر قرار بود دلارهای نفتی به توسعه متجر شود تا اکنون باید توسعه صورت می پذیرفت، اما چرا نشده؟ به نظر می رسد توسعه به نمودهای فیزیکی توسعه، به عنوان بهره برداری کارآفرینی و زاینده بودن یکی از آن دلایل باشد. بسیاری از سد های بزرگ هنوز شبکه آبیاری آنها کامل نشده است. اگر سرمایه گذارهایی که روی کشت و صنعت ها، سد ها و معادن انجام می شد اقتصادی نبود، آیا نباید متوقف می شد تا مشکل ریشه یابی شود؟

اشتباه رویکردی از آنجا شروع شد که نگاه جامع و تصویر کلان وجود نداشت و به صورت جزیره ای، نمودهای فیزیکی توسعه، گسترش پیدا کرد. عجله برای رسیدن به توسعه باعث شد که کشور به دام طرح های نیمه تمام فروان گرفتار شود و بدون پیمان بود که توسعه بعیده شد. به عنوان نمونه، هم اکنون تنها در بخش آب وزارت نیرو برای تکمیل پروژه های نیمه تمام نیاز به ۲۰۰۰ ممت بودجه وجود دارد و اعتبار تخصیصی در سال ۱۴۰۴ تنها ۶۰۰ ممت است که با این روند، به فرض تحقق تمام آنها پیش از ۲۰ سال زمان می برد. عدم توفیق روی رویکردهای مناسب، از جمله نوسان های مداوم رویکردی دولت گرا و بازار محور، برابر نداشتن رشد اقتصادی با توسعه، عدم تناسب فعالیت های انسانی با قابلیت های ظرفیت منابع طبیعی و انسانی هر منطقه و کم توجهی به محیط زیست علاوه بر ناپایداری سرزمین، کشور را از مسیر توسعه دور کرد.

در کشور ما که آمایش، با محدودیت های جدی محیط زیستی مطرح است آمایش را با محوریت «آب و محیط زیست» مطرح می کنند. یعنی حتماً محدودیت های فضایی و محیط زیستی و توان اکولوژیکی و ظرفیت برداری یک منطقه را باید برای فعالیت های آن منطقه در نظر گرفت. عدم توجه به آمایش سرزمین در کشور، محیط زیست و منابع آبی را در خطر جدی قرار داده است. کسری مخازن آب زیرزمینی و سطحی و بیش از ۲۰۰ میلیارد مترمکعب رسیده است. بر اساس مطالعات امکان سازش در «موسسه پژوهشی راهبرد دانش» ۱۸ کلان شهر رسمی و غیررسمی موجود، ۱۲ کلان شهر در دشت های متعوجه با مقدار بهره برداری از منابع آبهای زیرزمینی بیش از حد مجاز، قرار دارند. از ۲۴ کلان شهر ۲۴ شهر در دشت های متعوجه امکان شده است. در حال احداث هستند: ۱۰۹ نیروگاه کشور ۷۱ نیروگاه در دشت های متعوجه قرار دارند. ۲۲۸ ناحیه و شهرک صنعتی، ۱۵۵ شهرک صنعتی در دشت های متعوجه احداث شده اند.

عدم توجه به ظرفیت ها و مزیت های مناطق، عدم توجه به عدالت منطقه ای و توسعه متوازن، عدم توجه به اندرکنش های بخش های فعالیت اقتصادی، عدم توجه به ظرفیت ها و محدودیت های زیستی و زیرساختی و عدم توجه به ظرفیت های بخش خصوصی و پیچیدگی های سرمایه گذاری، تنها بخشی از مصادیق انحراف از رویکرد آمایشی، جامع تگر و پایدار در کشور هستند. آمایش سرزمین پایدارترین نظام پیمان، فعالیت و فضا را تعیین می کند و اجرای آن به رابطه ای متداری بین مسائل اجتماعی، اقتصادی و محیط زیستی می انجامد. رویکرد انسان، فضا و فعالیت معادل با رویکرد اجتماع، محیط زیست و اقتصاد است و توسعه پایدار نیز از رابطه این سه مولفه شکل می گیرد. توسعه پایدار اگر به زبان برنامه ریزی درآید به قالب و جامعه آمایش سرزمین و رویکرد آمایشی می رود. نبود رویکرد آمایشی، به ناپایداری می انجامد و ناپایداری زیست بوم به اجتماع و اقتصاد نیز سبب پیدا خواهد کرد.

دکتر داور ضار عرب
پژوهشگر آب و توسعه
Alborz.payam@gmail.com

پیام آشنا از نشست بین المللی «حقوق بین الملل تحت تهاجم: تجاوز و دفاع» گزارش می دهد

دیپلماسی فعال، دفاع مستحکم

دیپلماسی بین المللی است، مقدمات ارتش جمهوری اسلامی ایران روز یکشنبه در نشست بین المللی «حقوق بین الملل تحت تهاجم: تجاوز و دفاع» دیدگاهها و واکنش های خود نسبت به حملات اخیر به تأسیسات هسته ای و مسیر مذاکرات هسته ای را تشریح کردند.

مذاکره منصفانه، نه دیده شده

وزیر امور خارجه سید عباس عراقچی، در این نشست بر ادامه سیاست دیپلماسی فعال و مذاکرات شرافتمندانه تأکید کرد و با صراحت اعلام کرد که ایران هیچ گفتوگویی را که با هدف تحمیل خواسته های یک جانبه و زیاده خواهانه باشد، نمی پذیرد. وی این مواضع را در راستای سیاست مقاومت در برابر سلطه طلبی و پایبندی به حقوق بین الملل دانست و گفت که همزمان ایران به دیپلماسی فعال و گفتوگو با دیگر کشورها پایبند است و همواره تلاشی می کند تا حل مسالمت آمیز اختلافات و مسائل بین المللی را دنبال کند.

عراقچی در توضیح شرایط کنونی یزانه هسته ای کشور، با اشاره به حملات اخیر به تأسیسات هسته ای، اعلام کرد که غنی سازی در حال حاضر متوقف شده است. وی زیر بار تأسیسات هدف حملات قرار گرفته اند و فعالیت های آنها آسیب دیده است. وی تأکید کرد که تمامی تأسیسات هسته ای ایران تحت نظارت آژانس بین المللی انرژی اتمی است و هیچ تأسیسات مخفی یا خارج از پیمان وجود ندارد.

وی افزود که حق ایران برای استفاده صلح آمیز از فناوری هسته ای، از جمله غنی سازی، یک حق مسلم و غیر قابل انکار است و کشورش هیچ گاه از این حقوق چشم پوشی نخواهد کرد.

نقض قوانین بین الملل و ناکارآمدی شورای امنیت

رئیس سازمان انرژی اتمی، محمد اسلامی، حملات اخیر به تأسیسات هسته ای ایران را بی سابقه و نقض آشکار قوانین بین المللی

گفت. در جلسه خودکفایی در محصولات اساسی کشاورزی همزمان با مدیریت متع آب و برنامه های آبخیزداری و بازرچرخانه ای هشدار داد. عباسی گفت: برداشت بی رویه از منابع آبی زیرزمینی فرونشست را به دنبال خواهد داشت که در نهایت تبدیل به فرسایش های خواهد شد که به زیر ساخت های کشور و استان از جمله خطوط راه آهن، پل ها و اتوبان ها و لوله های انتقال انرژی و آب خسارت جدی خواهد زد. متأسفانه در بسیاری از نقاط بودجه ها و برنامه های مصوب فقط روی کاغذ می ماند. اگر شهرداری ها فوراً آبخیزداری شهری و طرح های بازرچرخانه ای را اجرا نکنند، فرونشست در شهرهای ما جدی تر خواهد شد.

وی با اشاره به امار متع آبی استان افزود: از حدود ۲ میلیارد مترمکعب بارندگی استان، حدود ۶۷۰ میلیون مترمکعب آن از استان خارج می شود که باید حداقل ۲۰۰ میلیون مترمکعب آن به سفرهای زیرزمینی بازگردانده شود و هوای

موضوعی است که بارها در فضای مجازی منتشر شده است. این شایعات چندین بار در مورد رئیس جمهور و اخیراً نیز در مورد دکتر عارف، معاون اول رئیس جمهور مطرح شده و در گذشته نیز درباره برخی از وزرا معاونان رئیس جمهور و رئیس کل بانک مرکزی نیز چنین اخباری منتشر شده که هیچ کدام از این موارد صحت ندارد.

حضرتی با بیان اینکه هیچ برنامه استعفا

تخصصی پیام آشنا- در حالی که جهان شاهد افزایش تنش ها در عرصه هسته ای و دیپلماسی بین المللی است، مقدمات ارتش جمهوری اسلامی ایران روز یکشنبه در نشست بین المللی «حقوق بین الملل تحت تهاجم: تجاوز و دفاع» دیدگاهها و واکنش های خود نسبت به حملات اخیر به تأسیسات هسته ای و مسیر مذاکرات هسته ای را تشریح کردند.

عراقچی همچنین بر این نکته تأکید کرد که ایران آماده مذاکره منصفانه و شرافتمندانه است. اما هرگونه تلاش برای دیکته کردن شرایط یا تحمیل خواسته های حداکثری از سوی طرف مقابل، فرصت گفت و گو را از بین می برد و ایران چنین مذاکراتی را نمی پذیرد. عراقچی در ادامه سخنان خود، سیاست ایران را در قالب مقاومت در برابر سلطه طلبی و همزمان پایبندی به دیپلماسی فعال شرح داد و یادآور شد که ایران نه تنها در مقابل زورگویی ها کوتاه نمی آید، بلکه همواره برای حفظ حقوق مردم و منافع ملی، راهکارهای دیپلماتیک و بین المللی را پیگیری می کند. وی با اشاره به تهاجم اخیر ایران در مواجهه با اقدامات یک جانبه و تجاوزهای مداوم لیکتارات دیپلماتیک در عرصه های منطقه ای و جهانی تأکید کرد و گفت: «ما از هیچ تلاشی برای کاهش تنش ها و ایجاد صلح و امنیت در منطقه دریغ نخواهیم کرد. مشروط بر اینکه حقوق ایران حفظ شود».

نقض قوانین بین الملل و ناکارآمدی شورای امنیت

رئیس سازمان انرژی اتمی، محمد اسلامی، حملات اخیر به تأسیسات هسته ای ایران را بی سابقه و نقض آشکار قوانین بین المللی

گفت. در جلسه خودکفایی در محصولات اساسی کشاورزی همزمان با مدیریت متع آب و برنامه های آبخیزداری و بازرچرخانه ای هشدار داد. عباسی گفت: برداشت بی رویه از منابع آبی زیرزمینی فرونشست را به دنبال خواهد داشت که در نهایت تبدیل به فرسایش های خواهد شد که به زیر ساخت های کشور و استان از جمله خطوط راه آهن، پل ها و اتوبان ها و لوله های انتقال انرژی و آب خسارت جدی خواهد زد. متأسفانه در بسیاری از نقاط بودجه ها و برنامه های مصوب فقط روی کاغذ می ماند. اگر شهرداری ها فوراً آبخیزداری شهری و طرح های بازرچرخانه ای را اجرا نکنند، فرونشست در شهرهای ما جدی تر خواهد شد.

وی با اشاره به امار متع آبی استان افزود: از حدود ۲ میلیارد مترمکعب بارندگی استان، حدود ۶۷۰ میلیون مترمکعب آن از استان خارج می شود که باید حداقل ۲۰۰ میلیون مترمکعب آن به سفرهای زیرزمینی بازگردانده شود و هوای

موضوعی است که بارها در فضای مجازی منتشر شده است. این شایعات چندین بار در مورد رئیس جمهور و اخیراً نیز در مورد دکتر عارف، معاون اول رئیس جمهور مطرح شده و در گذشته نیز درباره برخی از وزرا معاونان رئیس جمهور و رئیس کل بانک مرکزی نیز چنین اخباری منتشر شده که هیچ کدام از این موارد صحت ندارد.

حضرتی با بیان اینکه هیچ برنامه استعفا

تأکید کرد که جمهوری اسلامی ایران مسیر شفاف و قانونی خود را دنبال می کند و در چارچوب پیمان های آژانس به فعالیت های هسته ای ادامه خواهد داد.

در ادامه، کاتلم غریب آبادی، معاون حقوقی و بین المللی وزارت امور خارجه، گفت که بازرسان آژانس تنها توانستند از تأسیسات بیمارانشده بازدید کنند و دسترسی به تأسیسات آسیب دیده، به دلایل امنیتی و خطرات موجود، امکان پذیر نبوده است. وی این حملات را تهدید صلح و امنیت بین المللی و نظام عدم اشاعه هسته ای خواند و تأکید کرد که غریب ها با هدف ارزیابی میزان آسیب به دنبال بازدید از تأسیسات آسیب دیده هستند، نه همکاری واقعی.

همچنین سخنگوی وزارت امور خارجه، اسماعیل یقینی، این اقدامات را خیانت آشکار به دیپلماسی توصیف کرد و افزود: «حملة به دیپلماسی از افزایش می دهد و نمونه مشابهی در سیر مذاکره های اعتدالی جهانی به دیپلماسی افزایش می دهد و نمونه مشابهی آن را در تهدیدات آمریکا علیه دیگر کشورها شاهد هستیم». وی هشدار داد که ادامه روند فعلی می تواند جهان را به دوران قبل از پیمان برن-کلوگ بازگرداند، زمانی که جنگ و شتغالگری مشروع محسوب می شد.

به طور کلی، مواضع مقامات ایران نشان می دهد که تهران تلاشی می کند ضمن حفظ حق قانونی خود در زمینه انرژی هسته ای و دفاع از تأسیسات ملی، سیاست دیپلماسی فعال و مبتنی بر حقوق بین الملل را ادامه دهد و همزمان نسبت به سواستفاده کشورهای غربی از ابزارهای بین المللی هشدار دهد. این اقدامات دیپلماتیک، شامل رایزنی با آژانس، روسیه، چین و کشورهای منطقه ای، نمایانگر تلاش ایران برای ایجاد توازن در فضای بین المللی و جلوگیری از سلطه یک جانبه است.

عباسی در جلسه شورای برنامه ریزی البرز:

ضرورت اجرای تکالیف برنامه هفتم برای امنیت غذایی و مدیریت آب در البرز

بروزهای گلخانه ای استان به کار گیرند. عباسی با تأکید بر اینکه سهم استان البرز از افزایش تولید محصولات گلخانه ای در طول برنامه هفتم مترمکعب آب از مجموع نزولات آسمانی به چرخه استحصال آب اضافه گردد که یکی از راه های ان اجرای طرح های آبخیزداری شهری توسط جهاد کشاورزی و همچنین شهرداری های کشور و سایر نهادهای مسئول است.

نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس خاخرنشان کرد: در سال گذشته بیش از ۴۰ هزار میلیارد تومان برای افزایش سرمایه بانک کشاورزی در بودجه اختصاص یافت و در برنامه هفتم توسعه نیز این بانک موظف است ۵۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات برای بخش کشاورزی پرداخت کند. این متع باید به صورت واقعی در خدمت پروژه های احیای آب و تولید گلخانه ای قرار گیرد. مسئولین استان باید سهم استان از این میزان را پیگیری و در اجرای

بود تا این هدف در عمل محقق گردد. ضمناً برنامه هفتم تکالیفی برای سه وزارت خانه کشور، نیرو و جهاد کشاورزی تعیین گردیده تا ۴۵ میلیارد مترمکعب آب از مجموع نزولات آسمانی به چرخه استحصال آب اضافه گردد که یکی از راه های ان اجرای طرح های آبخیزداری شهری توسط جهاد کشاورزی و همچنین شهرداری های کشور و سایر نهادهای مسئول است.

نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس خاخرنشان کرد: در سال گذشته بیش از ۴۰ هزار میلیارد تومان برای افزایش سرمایه بانک کشاورزی در بودجه اختصاص یافت و در برنامه هفتم توسعه نیز این بانک موظف است ۵۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات برای بخش کشاورزی پرداخت کند. این متع باید به صورت واقعی در خدمت پروژه های احیای آب و تولید گلخانه ای قرار گیرد. مسئولین استان باید سهم استان از این میزان را پیگیری و در اجرای

رئیس شورای اطلاع رسانی دولت: هیچ استعفایی در دولت مطرح نیست

در دولت مطرح نیست. گفت تمام اعضای دولت محکم، هماهنگ و یکدست در تلاش شیانرژی برای حل مشکلات کشور هستند و قطعاً این مشکلات حل خواهد شد. کما اینکه بسیاری از این مشکلات نیز در حال حل شدن است.

رئیس شورای اطلاع رسانی دولت با اشاره به کلان پروژه های دولت، اظهار کرد: عدالت آموزشی، رفع نائزگی، نظام راجع افزایش اختیارات استانداران

برای حل مشکلات کشور اثرگذار نیست.